

Ilustrirani **Slovenec**

Leto II.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 31. januarja 1926, šte. 25.

Štev. 5.

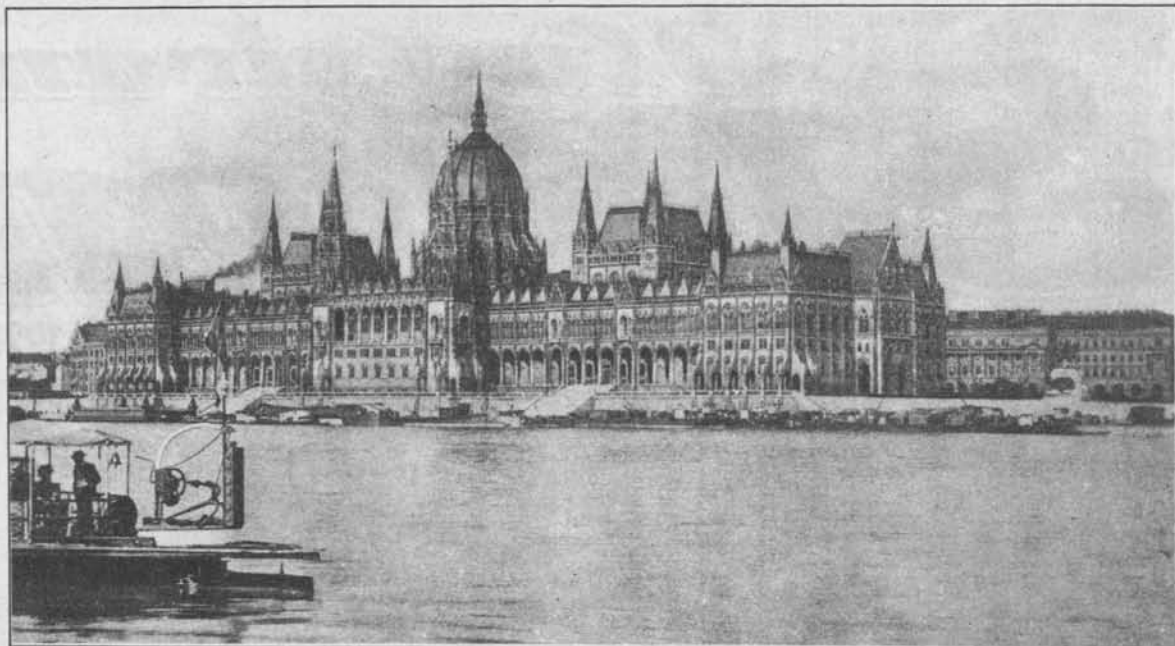

Zanimivosti naše slovenske zemlje: Grad Snežnik pri Starem trgu,
ki pa leži že na ozemlju, zasedenem po Lahih. (Fotografiral Fr. Kunc, Ljubljana.)

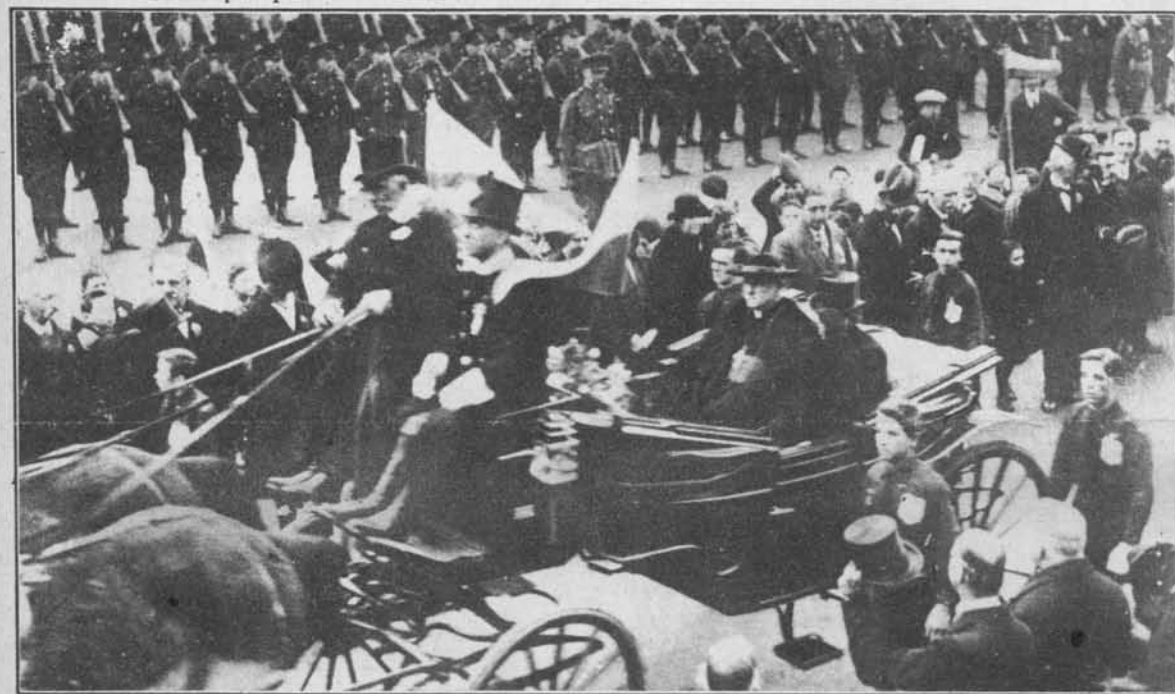
Grof Bethlen

sedanji madjarski ministrski predsednik, ki ga bo pa znana ponarejevalska afera bržčas pokopala.

Madjarski parlament v Budimpešti,

kjer se bijejo zadnje čase hudi boji med dosedanjimi, s ponarejevalsko afero tako kompromitiranimi oblastniki in opozicijo.

Novi irski kardinal dr. O'Donnell se pelje v svojo stolno katedralo
med vojaškim špalirjem, burno pozdravljan od množice.

General Pangalos

diktator Grške, ki je odpravil ustavo, razgal parlament in ustoličil vojaško vlado. — Kakor na vsem Balkanu, vlada tudi na Grškem danes največja reakcija, le s to razliko, da si slede na Grškem absolutistični režimi hitro drug drugemu, podobni so si pa vsi.

Burov

novi bolgarski zunanji minister. — Po večmesečnih prizadevanjih je bil krvavi Cankov režim vendarle zrušen in nadomestil ga je kabinet Ljapčeva.

Velika carska krona

z 2800 karati najbolj izbranih diamantov.

Te dni se vrši v New Yorku ena najzanimivejših razprodaj zgodovine. Razprodajali bodo namreč kronске zaklade ruskih carjev, med katerimi bo tudi krona carja in carice, znameniti diamant »Orlov«, žezlo itd. Stavljena je bila že najnižja ponudba v znesku 250 milijonov dolarjev (14 milijard Din), a doseči nameravajo še mnogo večjo vsoto. Najbolj se poteguje za te zaklade znani Rockefeller, ki bi jih rad nakupil za neke ameriške muzeje.

Konz. svetnik Blaž Grča

eden najodličnejših prvoboriteljev goriških Slovencev in bivši dolgoletni goriški dež. poslanec, ki je obhajal 29. jan. t. l. svojo osemdesetletnico.

Na Lisci nad Zidanim mostom (947 m) pozimi.

Lisca je znana v zgodovinskem, rastlinskem ter rudninskem oziru, lahko dostopna in raz nje je krasen razgled po našem Posavju in Dolenjskem gričevju.

Iz otroške bolnice za kirurgično tuberkulozo v Kraljeviči.

Slika nam kaže otroke v šoli med poukom; na hrbtenici bolni otroci leže na trebuhu, ker ne smejo sedeti.

Dimitrije Popović

znani poslanec NRS in bivši tajnik narodne skupščine.

Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Benkovič Ivo
(* 1875), politik.

Benkovič Josip
(* 1869—1901), pisatelj, zgodovinar.

Benkovič Alojzij
(* 1867), prevajalec.

Kmetijske in rokodelske novize.

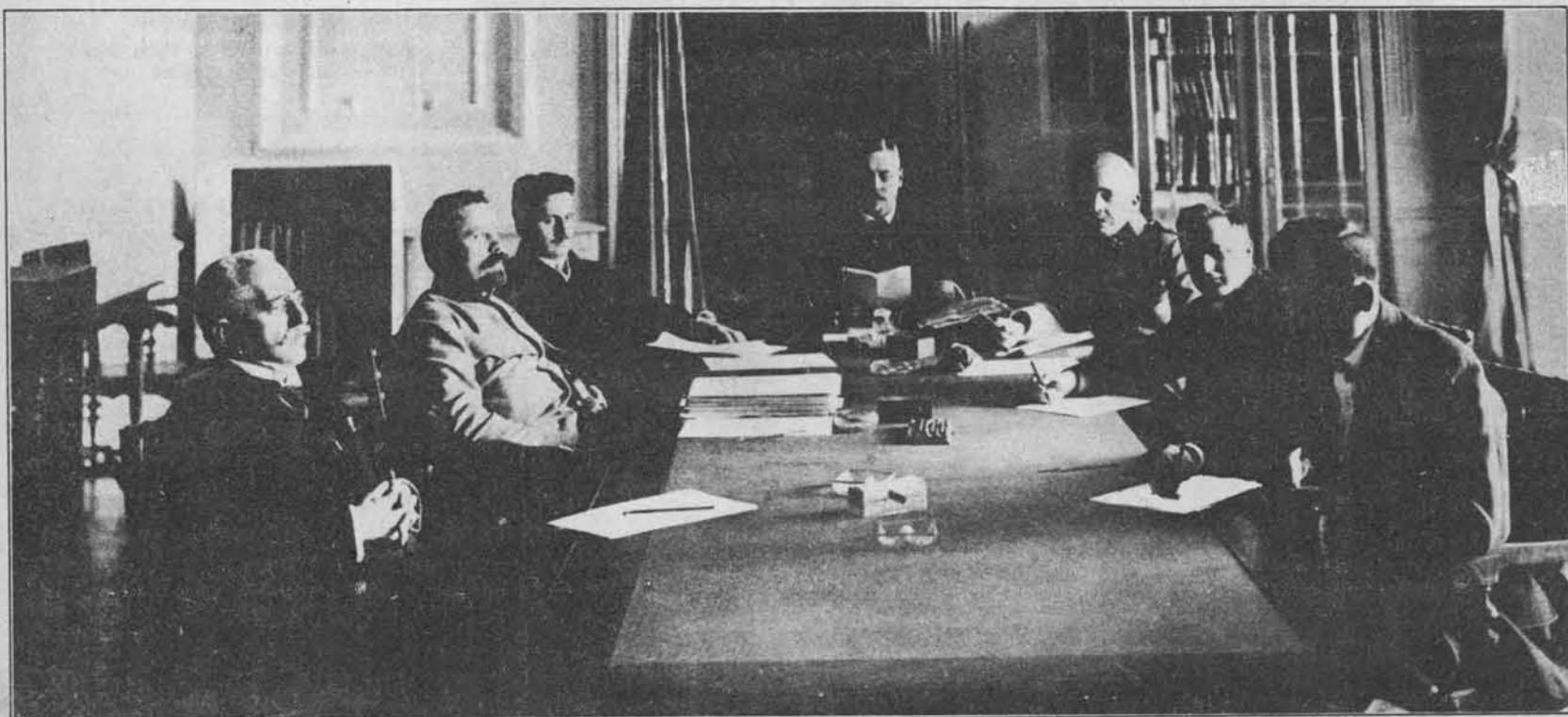
Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

Nr. 1. V frédo 5. Maliga Šerpana. **1843.**

Glava prve številke dr. Bleiweisovih »Novic«, ki so bile, če izvzamemo Vodnikove »Ljubljanske Novice«, prvi slovenski časnik in so skoro 30 let vodile vse slovensko javno življenje. Izhajale so od l. 1843—1903.

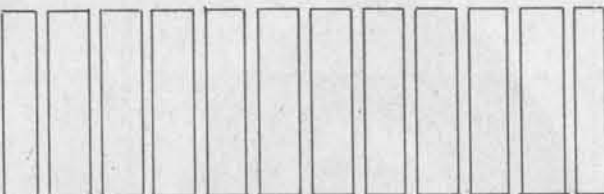

Stojan M. Protić (1), prvi srbski politik, ki je uvidel nevzdržnost centralizma ter se začel boriti proti nesrečni vidovdanski ustavi in za resničen sporazum Slovencev, Hrvatov in Srbov. Slika nam kaže njega in njegovo hčerko (2) dne 1. junija 1920 v krogu rodbine tedanjega predsednika slovenske deželne vlade dr. Brejca (3) in njegove soproge (4) v ljubljanski vladni palači.

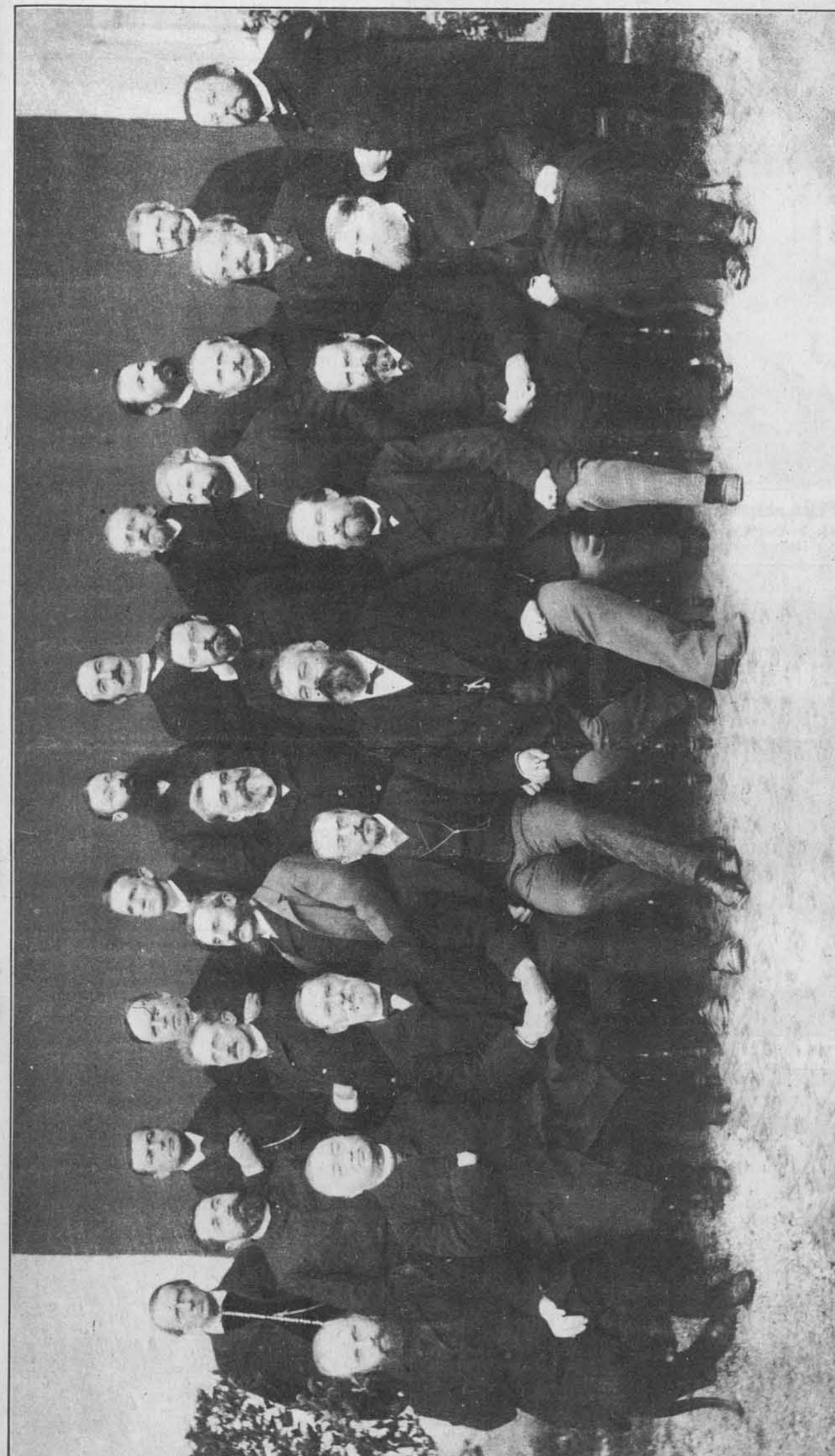

Zadnji kranjski deželni odbor.

Od leve na desno sedijo okrog mize deželni odborniki: dr. K. Triller, dr. Iv. Zajc, dr. Vl. Pegan, dež. glavar dr. Iv. Šusteršič, grof Barbo in dr. E. Lampe, poslednji je pa zapisnikar. Delo deželnega odbora zadnja leta pred vojno, ko je prišel v roke SLS, najjasneje dokazuje ogromni pomen avtonomije, saj je vprav prerodil Kranjsko, zlasti v gospodarskem pogledu. Danes pa centralisti ne privoščijo slovenskemu ljudstvu niti toliko samouprave, kot jo je uživalo že pred več kot pol stoletjem, radi česar tudi vse tako propada.

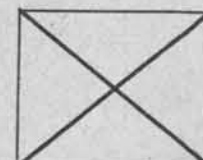

Poslojpe nekdanjega goriškega dežel. zbora v Gorici (Piazza Duomo), v katerem so se bili hudi boji med Slovenci in Italijani.

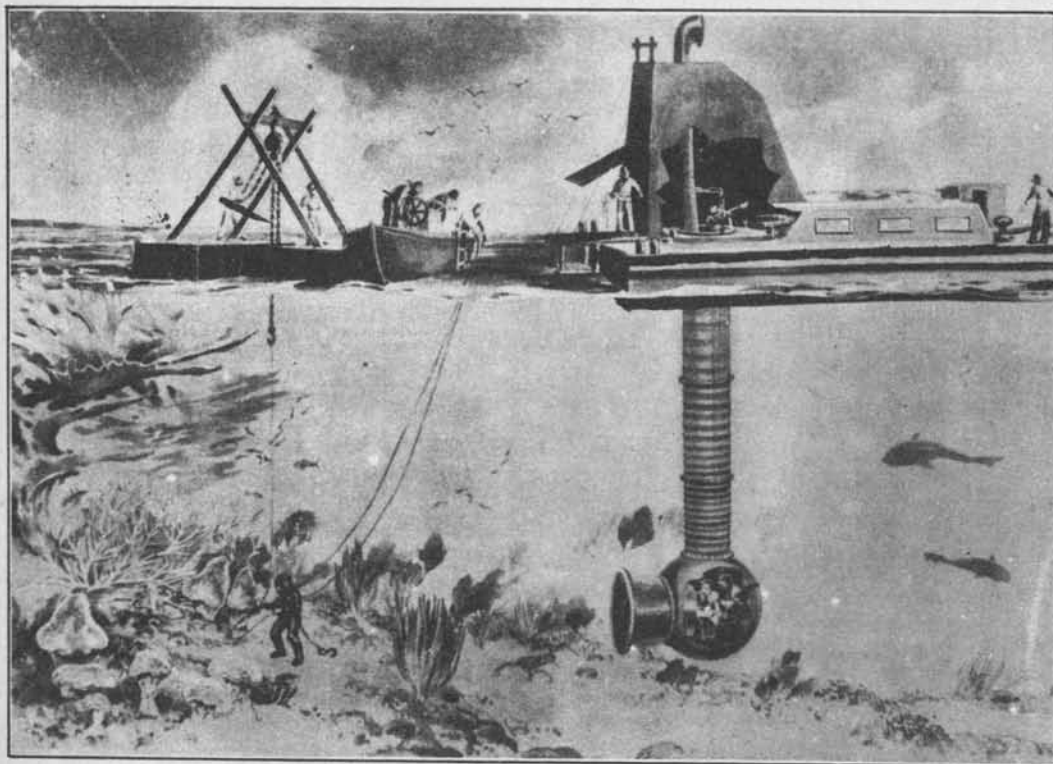

Slovenski poslanci kranjskega deželnega zbora l. 1883—1889. (Slika iz l. 1889.)

V spodnji vrsti sede (od leve na desno): V. Pfeifer, K. Klun, L. Svetec, P. Grasselli, J. Poklukar (deželni glavar), Murnik, dr. J. Vošnjak in Robič; v srednji vrsti: Stegner, Bleiweis, Mosche, Kušar, Suklje, Visnikar, dr. Papež, Hren in Kraigher; zadaj pa stojijo: Mohar, Lavrenčič, dr. Strbenec, Pakiž, Kersnik, Kaučič, Detela, dr. Samec in Dev. — To je bil zadnji kranjski deželni zbor, v katerem so bili vsi slovenski poslanci združeni še v enotnem klubu, za tem so bili porazdeljeni po političnih strankah. Deželni zbori so imeli celo v nekdanji Avstriji, ki je bila sicer močno centralistična, zakonodajno noč. Bili so najmočnejša opora ljudstvu in njih delo je imelo nedogledne vplive na kulturni in gospodarski napredek dežel. Danes nam pa ne dajo niti tega, kar smo že imeli. (Glej članek g. dvornega svetnika in bivšega deželnega glavarja Frana Sukljeja na zadnji strani.)

V globinah morja.

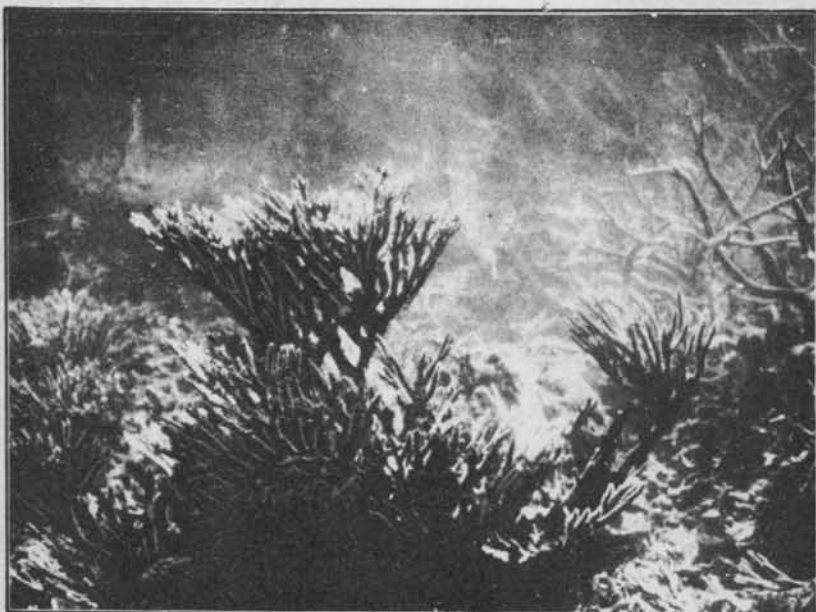

Skica ekspedicijske ladje:

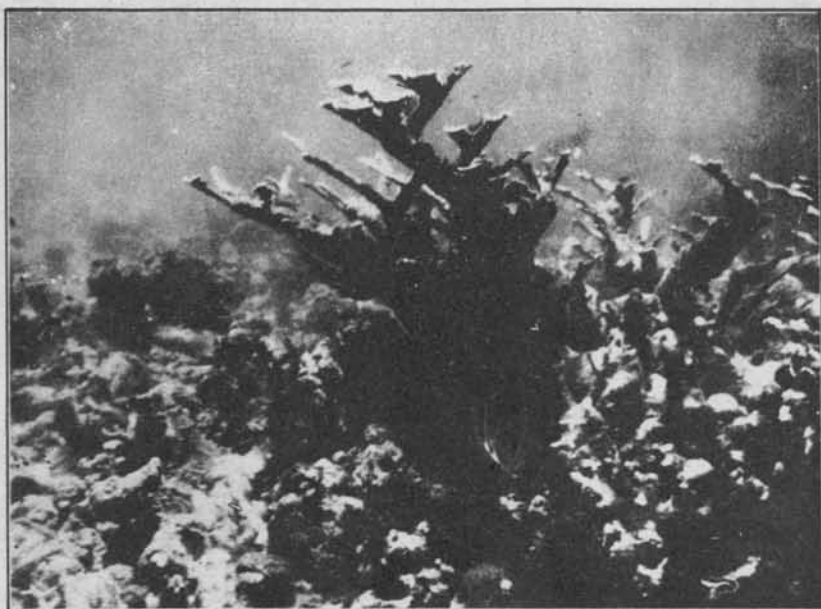
Na levi priprava za potapljanje in dviganje potapljača, na desni spremljevalni motorni čoln z opazovališčem.

Potapljač na morskem dnu. (Slika je posneta iz opazovališča.)

Korale na morskem dnu.
(Slika je posneta iz opazovališča.)

»Pragozd v globočinah morja.«
(Slika je posneta iz opazovališča.)

Osvojitev morskih globin.

Prirodopisna ekspedicija vodilnih znanstvenikov Ameriškega muzeja se je napotila pred nekaj meseci raziskovat »koralne gozdove« ob obrežju Bahamskih otokov (Sred. Amerika). Opremljena je bila z najmodernejšimi pripravami, zato so tudi njeni uspehi jako lepi. Najvažnejša priprava je bil velik spremljevalni čoln. Iz njegovega dna gre navzdol dolga cev, ki se končuje v obliki velike kroglice, kjer imata prostora dve osebi. Iz posebnega okna v tej kroglici so s pomočjo žarkometov lahko opazovali in raziskovali morsko dno, obenem pa lahko opazovali tudi delo potapljača.

Radi velikih težav, ki so se pojavljale doslej pri raziskovanju morskih globin, je ostala znanstvu zakrita še večina najrazličnejših vprašanj podmorskega rastlinskega in živalskega življenja. Zato je obujala ta ekspedicija v vsem znanstvenem svetu veliko pozornost. Njeni uspehi so bili tudi jako lepi. Dvignila je iz globin velike množine mogočnih koralnih »skal«, različni specialisti so pa prišli na svoj račun vsak na svojem polju. Ekspedicijo bi pa kmalu zadela velika nesreča, ker jim je neki mimo plavajoči morski volk pokvaril propeler, ki so ga le težko popravili. Udeleženci ekspedicije ne morejo prehvaliti lepote in zanimivosti, ki so jih videli in doživeli.

Naše slike so bile posnete ob tej priliki.

(Vse slike je posnel g. fotograf Tišler z Vrhnike.)

Pogled na del Dolenjega Logateca.

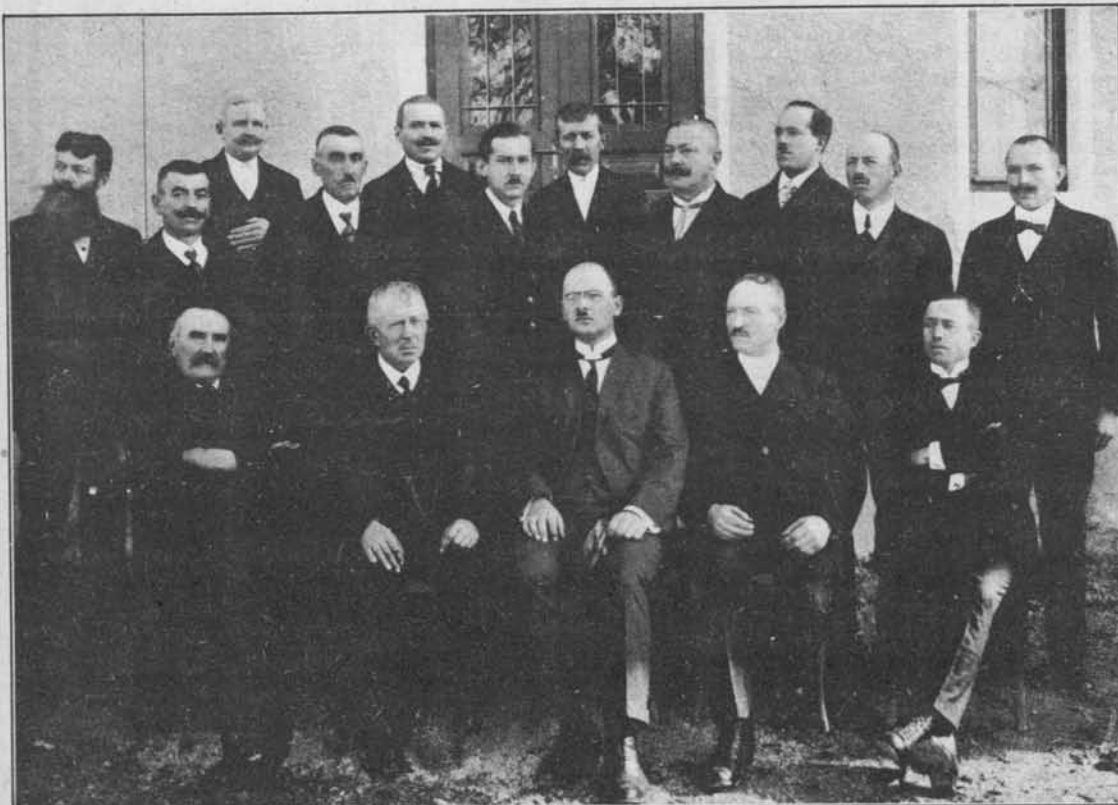
Novi občinski dom v Dol. Logatcu.

Združeni pevski zbori in orkester v Dolenjem Logatcu ob priliki cerkvenih slovesnosti pri otvoritvi novega občinskega doma.

Glavna ulica v Dol. Logatcu.

Sedanji občinski odbor občine Dolenji Logatec z agilnim županom g. Gabrijelom Oblakom v sredini.

Logatec

leži tik ob novi jugoslovansko-italijanski meji. Deljen je pa v dve fari, dve občini in dva šolska okoliša: Gorenji in Dolenji Logatec.

Pretežno gospodarsko življenje vsebuje Dolenji Logatec, ki šteje sam malo manj nego 2000 prebivalcev. Kraj se zadnji čas močno razvija, ker je nekako stošče cest, ki vežejo zaledje z železnico. Vse to pa ugodno vpliva na razmah trgovine in obrti in le škoda, da se je z rapalsko pogodbo prekinila važna zveza z Idrijo. Za časa svetovne vojne se je gradila železnična proga Logatec-Crni vrh, ki je do Godoviča pretežno izdelana, a sedaj opuščena. Morda postane še kdaj aktualna za kakih 70 km bližjo zvezo z Italijo.

Glavni vir življenja dajejo gozdovi. Poljedelstvo je malo plodnosno, ponajveč radi visoke lege. Ta neugodnost pa se krije z zaslužkom pri gozdarstvu. Kmetje ponajveč vozarijo, delavski sloji pa se ukvarjajo s tesianjem, nakladijem ali pa predelavanjem lesa, kajti v kraju je razen sedmih vodnih žag še dvoje večjih parnih in tri električne. Trd les predelava, razen drugih obrtnikov, mizarska tvornica »Javor«, ponajveč za pohištvo. Tovarna »Veha« izdeluje lesene čepe in plutovinaste zamaške vseh vrst. Med drugimi obrtnimi napravami je tovarna cemen ne robe, mehanična izdelovalnica sekir itd. in zadnji čas se gradi strojna izdelovalnica kemikalij ali lekarniških potrebščin, ki bode vpeljala samosvoje gojenje lečilnih rastlin. Tudi zadrage so močno razvite; med njimi naj omenimo »Mlekarsko za-

drugo« z lepo strojno napravo in pa »Konsump gospodarsko društvo«. Skoro vse te obrate zaklada z električno pogonsko silo kalorična elektrarna.

Logatec ima tudi svoj vodovod z dobro pitno vodo.

V Logatcu je sedež skoro vseh važnejših uradov: okrajno glavarstvo, okrajno sodišče, davčna oblast, davčni urad, financa, orožniško poveljstvo in orožniška postaja, pošta itd.

Kar se tiče izobrazbe, delujejo tu razna kulturna društva, izmed katerih imata v Dol. Logatcu lepe lastne domove katoliško prosvetno društvo in društvo Sokol. Dolenjelogaška osnovna šola je šestrazrednica, zadnji čas pa se je otvorila tudi obrtnonadaljevalna šola.

Glede znamenitosti kraja bodi omenjeno, da ima Logatec obširno zgodovino, segajočo v rimsko »Longatica Mausiac«. Turški vpadi so pustili precej sledov. V vseh časih je bil Logatec važno vojaško torišče. Tako so se tu mudile v 18. stoletju razne vladarske osebnosti. Za časa Francozov je imel general Bernadotte tu svoj glavni stan, kjer je izdal zgodovinsko znani razglas na zasedeno ozemlje v slovenskem jeziku, upoštevajoč narodnost in vero. L. 1797. se je mudil tu tudi Napoleon. Istotako je bil Logatec ob času laških homatij nekako prehajališče armad, kar se je zopet ponovilo ob svetovni vojni. Malokateri kraj je videl toliko vojaškega življenja. L. 1918. so zasedli kraj Italijani, ki pa so se povsem drugače izkazali, kakor kakih 100 let prej Francozi. Vsakršno kulturno narodno življenje je moralo zamreti ter se je oživilo šele z rapalsko pogodbo, ko se je Logatec združil z Jugoslavijo.

Vsa ta zgodovina kaže, da je Logatec po naravi sami važna točka, ki jo mora Jugoslavija trajno čuvati. Lice Logatca, kakršnega ima danes, je nastalo šele po splošnem požaru l. 1876.

Poleg drugih znamenitosti moramo omenjati najgloblje brezno na Krasu Gradišnica. To je 270 m globoko žrelo v premeru enega lučaja. To prirodno brezno namerava izkoristiti novi Kresov načrt. Prebivalstvo je kljub pestrosti naziranj med seboj precej tolerantno, kar se je posebno lepo izkazalo letos, ko se je prenovila farna cerkev in dogradil novi občinski dom, ki je eden najlepših v Sloveniji

Logatčan.

Kranjski deželni zbor l. 1883—1889.

Zadnja slika enotnega kluba narodnih poslancev iz l. 1889. Koliko spominov, koliko pa tudi razloga resnemu premisslavljanju!

Na podobi nas je 26 poslancev, tedaj ves deželni zbor, izvemši virilista knezoškofa in nemških veleposestnikov. Celó mesto Kočevje je bilo zastopano takrat po narodnjaku Višnikarju, ker je v volivnem boju le-ta prodrl z glasovi Ribničanov in s pomočjo slovenskih glasov iz Kočevja.

Izmed vseh večinoma krepkih mož, ki jih nam kaže slika, je dandanes živa le še trojica: dr. Fran Papež (v 88. letu), Peter Grasselli (84 let) in jaz (v 77. letu). Vsi drugi počivajo že v hladni gomili. Menda prvi med nami je umrl Hinko Kavčič, znan pod imenom »Nanos«, oni orjak v središču tretje vrste, najmočnejši med nami. Pravi tip je bil moške sile, truplo njegovo vitko, brez nepotrebne maščobe, same mišice na mogočnem ogrodju, in vendar je tehtal celih 117 kilogramov! Med seboj smo se šalili poslanci, češ, da edina rokavica v Ljubljani, ki bi mu bila prav, je ona, ki je bingljala nad prodajalno rokavičarja Schäferja v »Matični« hiši na Kongresnem trgu. A vsa telesna moč njegova mu ni mogla pomagati! Enkrat v hudi burji na Nanosu se je silno prehladil, lotila se ga je pljučnica in po treh dneh boleznij je izdihnil svojo junaško dušo, star šele 45 let!

Kmalu za njim je umrl prezaslužni kamniški župan dr. Maks Samec, potem od kapi zadet kanonik Klun, zelo upliven politik († 1895) in predsednik trgovske zbornice Fr. Kušar, končno Janko Kersnik, odlični kot pisatelj in poslanec, pravi »gentleman« kot človek! Izmed ostalih pa sta dva dosegla izredno visoko starost 93 let, nestor slovenskih politikov Luka Svetec in pa Jaka Hren. Takrat, ko smo se fotografirali, bil je že v 60. letu, toda poglejte njegovo skrbno negovano lice in bistri njegov pogled in takoj boste pogodili, da mož navzlic svojim šestim križem še nikakor ne misli odpovedati se svetu in njegovim zabavam in skušnjavam.

Čuden slučaj je nanesel, da smo na sliki kar trije deželni glavarji skoraj eden za drugim: Poklukar, jaz in za menoj tik Kavčiča moj prednik v glavarstvu Oton Detela.

»Figabirt«.

»Štrajzel«.

Po stanu razvrščeni smo takole: duhovna sta dva, kanonik Klun in dr. jur. Štребенec, dekan v Leskovcu. »Solmaštrija« je tudi zastopana po dveh, po meni, tačas gimn. prof. in po učitelju z ljub. kaznilnice Feliksu Stegnarju. Zdravniki so trije: dr. Karel Bleiweis, dr. Samec in dr. Jos. Vošnjak. Notarja sta dva: Svetec in Kersnik, istotako dva trgovca: Kušar in Kraigher. Odvetnikov je tudi le dvoje, dr. Alfonz Mosché in dr. Papež. Državni uradniki so štirje: dež. sodna svetnika Hren in Dev, Višnikar, takrat še okrajni sodnik, in Luka Robič, vpokojen finančni uradnik, poleg njih še tajnik trgovske zbornice Janez Murnik, zelo zaposleni »cesarski svetnik«. Koliko pa je bilo posestnikov? Tu pride v poštev ljubljanski župan Peter Grasselli, hišni posestnik v Ljubljani, potem zemljiški posestniki Blaž Mohar (vedno v gorenjski narodni noši), župan mesta Škofja Loka, zraven njega vipavski kmet Lavrenčič in dalje proti Kersniku šegavi Ribničan Primož Pakiž, dalje Kavčič in končno Viljem Pfeifer ki tako otožno predse štrli, kakor da bi baš premisslavljal o opustošenju domačih vinogradov po trtni uši. Kakor se vidi, je bil kmetski stan razmerno slabo zastopan po številu, popolnoma pa pogrešamo na sliki in v deželnem zboru zastopnike prevažnega stanu: nobenega tehnika ni bilo med nami!

Ali radovedni čitatelj utegne vprašati: Kako pa s strankami? saj vendar takrat niste več bili enega mnenja in enega naziranja kakor v dobi »očeta Bleiweisa«?

Istina, toda nasprotstva niso še bila tako izrazita, da bi onemogočila enotnost kluba. Vendar so se že jasno kazale različne smernice v slovenski politiki vobče, posebno pa v našem klubu l. 1889. Pravih narodnih radikalcev pravzaprav še ni bilo, ta življ je prišel v deželni zbor šele v drugi polovici l. 1889., ko sta pri novih volitvah bila prodrla Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar. Pač pa so se mogle dognati v narodnem klubu tri različne struje: katoliško-narodna pod vodstvom kanonika Kluna, narodnonapredna, kateri sta načelovala dr. Vošnjak in Luka Svetec in pa zmerno-napredna pod mojim vodstvom. Razen teh je bilo še nekaj polancev, ki so od slučaja do slučaja se nagibali kmalu na to, kmalu na drugo stran.

Karel Klun je imel kot svoje zveste pristaše razun deželnega glavarja poslance Detelo, Robiča, Pfeiferja, Mohorja, Lavrenčiča, Pakiža in dr. Štребенca. Narodna napredna struja je štela poleg voditeljev dr. Vošnjaka in Svetca še Grassellija, dr. Moschéta, dr. Bleiweisa, Kraighera, Kušarja, Kavčiča. Pri mojem krilu so ostali Kersnik, dr. Samec, Višnikar, Dev, Hren. Med nami pa so plaval Murnik, ki nikoli ni maral Vošnjaka, dr. Papež, katerega sem večinoma jaz imel na svoji strani in učitelj Stegnar, ljubezniv kolega, a precej neodlo-

čen v svojem politikovanju. Vobče pa smo se navzlic razlikam v svojih nazorih še dokaj dobro razumeli ter nikoli nismo pozabili, da smo naposled vsi sinovi ene matere Slovenije!

Včasih se mi pa le dozdeva, da ne bi bilo napačno, če bi dandanes semtertja se ravnali po zgledu narodnega kluba iz l. 1889.!

Fran Suklje.

Knjižgoveznica K. T. D.

v Ljubljani, Ropitarjeva ulica 6/II.

priporoča

p. n. trgovcem s papirjem svojo veliko zalogo vsakovrstnih poslovnih knjig.

Črtanje

knjig po osebni želji, kakor tudi vezava, se izvrši v najkrajšem času ter po zmernih cenah.

„Slovenec“

edini slovenski dnevnik z ilustrirano prilogo stane mesečno samo Din 20.—.

Najcenejši slov. dnevnik!